

РАЙОННАЯ ОЛИМПИАДА 2017-2018 УЧЕБНОГО ГОДА

ЗАДАНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО ТУРА ПО ГЕОГРАФИИ

10 КЛАСС

Время выполнения задания – 90 минут

Задание 1. Дайте определение следующим терминам: демаркация, самум, гамады, апвеллинг, изохрона (2 балла за каждое правильно определение. Итого максимум 10 баллов).

Задание 2.

а) Почему происходит смена времен года? (3 балла за правильный и подробный ответ).

б) Уран вращается вокруг Солнца, лежа на боку (т.е. ось вращения параллельна плоскости эклиптики). Бывает ли на Уране смена времен года? (2 балла за правильный ответ)

в) Как отличить «молодую» реку от «старой»? (2 балла за правильный ответ)

г) Какие демографические кризисы и подъемы пережил Казахстан со времени получения независимости по настоящий момент. Укажите годы, причины и приблизительное сокращение/увеличение численности населения? (3 балла за правильный ответ)

Итого: 20 баллов

3. Тестовые задания

(1 балл за правильный ответ. Итого 30 баллов.)

1. Индекс человеческого развития (ИЧР) подсчитывают по следующим критериям:

A. Средняя продолжительность жизни, уровень образования, уровень доходов

B. Уровень образования, уровень медицинского обслуживания

C. Уровень доходов, уровень детской смертности

D. Средняя продолжительность жизни, уровень развития экономики, уровень доходов

E. Уровень медицинского обслуживания, уровень образования, уровень детской смертности

2. Какое направление соответствует азимуту в 135°?

- A. Северо-восток
- B. Юго-восток
- C. Юго-запад
- D. Северо-запад
- E. нет правильных ответов

3. Какая из горных пород своим «происхождением» обязана живым организмам?

- A. Гипс
- B. Каменный уголь
- C. Каменная соль
- D. Базальт
- E. все ответы верны

4. Какой из вулканов располагается южнее других?

- A. Гекла
- B. Везувий
- C. Орисаба
- D. Эребус
- E. все вулканы расположены на одной широте

5. Выберите правильное утверждение.

- A. Температура воды в умеренных широтах (40–60°) северной Атлантики значительно выше, чем на тех же широтах в южном полушарии
- B. Солёность тропических вод ниже, чем солёность экваториальных
- C. Все холодные течения имеют температуру около 0°C
- D. Приливы и отливы происходят из-за извержения вулканов на дне океана
- E. все ответы верны

6. Выберите вариант, где указаны острова, расположенные в пределах «огненного кольца»

- A. Северная Земля, Новая Земля, Гренландия, Исландия, Баффинова Земля
- B. Мадагаскар, Шри-Ланка, Суматра, Тасмания, Кергелен
- C. Алеутские, Курильские, Японские, Филиппинские, Новая Гвинея
- D. Азорские, Канарские, Бермудские, Большие Антильские, Ньюфаундленд
- E. все ответы верны

7. Выберите вариант, где указаны реки, относящиеся к бассейну одного океана.

- A. Амазонка, Миссисипи, Нил, Ганг
- B. Нил, Конго, Лимпопо, Дунай
- C. Волга, Енисей, Обь, Лена
- D. Амур, Хуанхэ, Янцзы, Колорадо
- E. нет правильного ответа

8. Что из ниже перечисленного не является элементом погоды?

- A. облачность
- B. среднегодовая температура
- C. атмосферное давление
- D. направление ветра
- E. скорость ветра

9. Выберите неверное утверждение.

- A. Плодородие – главное свойство почв.
- B. Чернозёмы – самые плодородные почвы.
- C. Перегной и гумус – это минеральные (неорганические) компоненты почвы.
- D. Почва – среда обитания для живых организмов
- E. все ответы неверны

10. Выберите страну СНГ, на гербе которой изображён географический объект, расположенный за её пределами.

- A. Армения
- B. Азербайджан
- C. Беларусь
- D. Казахстан
- E. Кыргызстан

11. Выберите продукцию сельского хозяйства, которую называют «белым золотом».

- A. рис
- B. шёлк
- C. хлопок
- D. молоко
- E. кумыс

12. На территории какой области Казахстана находится точка, имеющая одинаковую широту и долготу

- A. Актюбинской
- B. Западно-Казахстанской
- C. Акмолинской
- D. Карагандинской
- E. Костанайской

13. Назовите единственный в мире "жидкий металл"? В природе встречается как в самородном виде, так и в виде минералов. Чаще всего этот металл получают из киновари.

- A. галлий
- B. железо
- C. германий
- D. осмий
- E. ртуть

14. Начальным звеном в биологическом круговороте являются:

- A. консументы

- В. редуценты
- С. ксерофиты
- Д. продуценты
- Е. все ответы правильные

15. Выберите неверное утверждение о рельефе Африки.

- А. Преобладают равнины высотой от 200 до 1000м
- В. Наибольшая абсолютная высота – вулкан Килиманджаро
- С. На материке нет высоких и протяжённых горных цепей, таких как Анды
- Д. Наименьшая абсолютная высота – уровень озера Ассаль
- Е. По окраинам материка расположены обширные низменности

16. Что такое «польдеры»?

- А. Форма мерзлотного рельефа в Канаде и на Аляске.
- В. Форма организации поселения в Латинской Америке.
- С. Земля, отвоёванная у моря в Нидерландах.
- Д. Название культовых сооружений в Скандинавии
- Е. Польский танец

17. Выберите азиатскую страну, где преобладающая часть верующих исповедует христианство.

- А. Филиппины
- В. Иордания
- С. Малайзия
- Д. Сингапур
- Е. Индонезия

18. На каком материке нет действующих вулканов и современного оледенения?

- А. Америка
- В. Австралия
- С. Африка
- Д. Евразия
- Е. Азия

19. Какой масштаб крупнее?

- A. 1:1000000
- B. 1:2000000
- C. 1:10000
- D. 1:5004
- E. 1:250

20. Севернее от г.Москвы находится море:

- A. Белое
- B. Черное
- C. Азовское
- D. Каспийское
- E. Средиземное

21. Расстояние от центра Земли до полюсов меньше расстояния от центра Земли до экватора в среднем на 21 км, что объясняется:

- A. особенностями внутреннего строения Земли
- B. гравитационными процессами
- C. вращением Земли вокруг своей оси
- D. движением Земли по орбите
- E. все ответы верны

22. Почва, содержащая 60% песка и 40% глины, по механическому составу относится к

- A. глинистым
- B. суглинистым
- C. супесчаным
- D. песчаным
- E. глеевым

23. В состав какого архипелага входит остров Тенерифе

- A. Азорские
- B. Мальдивские
- C. Острова Зеленого Мыса
- D. Фиджи

Е. Канарские

24. Отрезок длиной 3 сантиметра на карте масштаба 1:7 500 000 соответствует расстоянию на местности

- A. 125 км
- B. 225 км
- C. 275 км
- D. 350 км
- E. 370 км

25. В какие государства через Каспийское море имеет выход Казахстан?

- A. Армения, Азербайджан
- B. Иран, Турцию
- C. Азербайджан, Иран
- D. Грузию, Армению
- E. Иран, Грузию

26. Выбрать правильный вариант ответа:

- A. Области каледонской складчатости - северо-запад Сарыарки, Северный Тянь-Шань
- B. Области байкальской складчатости - Центральный, Северный, Западный, Тянь-Шань
- C. Области герцинской складчатости - восток Сарыарки, Мугоджары, Восточно-Европейская равнина
- D. Области мезозойской складчатости - Алтай, Саур-Тарбагатай, Мугоджары
- E. Области альпийской складчатости - Тянь-Шань, Джунгарский Алатау, Мангистау.

27. Ветер, дующий через Жунгарские ворота от озера Алаколь в сторону озера Эби-Нур, расположенного в Китае:

- A. Чиликский
- B. Эби
- C. Сайкан
- D. Арыстанды-карабасский
- E. Курдайский

28. Относительные демографические показатели пересчитывают на 1000 жителей и выражают в:

- A. Промилле
- B. Тыс. чел
- C. Млн. чел
- D. Процентах
- E. Чел/км².

29. Основные покупатели казахстанской продукции (60 % всего экспорта):

- A. Франция, Бельгия, Россия, Украина
- B. Польша, Германия, Чехия, Россия
- C. Россия, Китай, Индия
- D. Киргизстан, Узбекистан, Таджикистан
- E. Швейцария, Италия, Россия, Китай

30. В данном регионе производство сахара составляет 100 % от республиканского, сливочного масла - более 50 %, мяса - более 30 %:

- A. Южный
- B. Северный
- C. Восточный
- D. Западный
- E. Центральный

ВСЕГО: 50 БАЛЛОВ

2017-2018 ОҚУ ЖЫЛЫНЫҢ АУДАНДЫҚ ОЛИМПИАДАСЫ
ГЕОГРАФИЯДАН ТЕОРИЯЛЫҚ ТУР ТАПСЫРМАЛАРЫ
11 СЫНЫП

Тапсырманы орындау уақыты – 90 мин

1 - Тапсырма. Келесі ұғымдарға анықтама беріңіз: габбро, кальдера, изоколдар, сирокко, делимитация (әр дұрыс жауапқа 1 ұпай. Барлығы 5 ұпай).

2 - Тапсырма. Мына сұрақтарға жауап беріңіздер (Барлығы - 15 ұпай)

1) Аталған жанартаулардың қайсысы сәйкесінше ең биік және ең төмен салыстырмалы биіктіктермен сипатталады:
1. *Мауна-Лоа* (абсолюттік биіктігі 4 170 м; бастауы 1 560 м тереңдікте),
2. *Котопаху* (абсолюттік биіктігі 5 897 м; бастауы 520 м биіктікте),
3. *Этна*, Еуропаның ең ірі жанартауы (абсолюттік биіктігі 3 340 м; бастауы 350 м биіктікте),

4. *Килиманджаро* (абсолюттік биіктігі 5 895 м; бастауы 1 020 м биіктікте).

2) Мақалдарда географиялық қабықтың қандай заңдылығы жеткізілген: «судың көтерілуі бар жерде қайтуы бар» (жапон), «түнде Күн Айдың орнына шықпайды» (әзірбайжан), «талтүсте шықты күт» (малай).

3) «7-14 жылда бір рет Оңтүстік Американың батыс жағалауына жылы ағыс келеді, ол испан тілінен аударғанда «Сэби» дегенді білдіреді, себебі ол Иса пайғамбардың туған күні, жаңа жыл қарсаңында пайда болады. Жағаға жақындай келе, ол суық Перу ағысын құрлықтан мұхитқа қарай ығыстырады. Бұл метеорологиялық жағдайды күрт өзгертіп қана қоймай, Тынық мұхитының экватор белдеуі бөлігіндегі барлық жануарлар әлемінің тіршілік ету жағдайын да өзгертеді екен. Жылы ағыстың әсерінен судың температурасы қалыптағыдан 5° артып +30° жетеді. Перуде жауын-шашындар өте сирек жауатын жерлерге жауады. Оңтүстік америкалық жағалауда балық аулау мүмкіндігі бірден азайып, елдердің экономикасы айтарлықтай зардап шегеді». Осы құбылысты атаңыз.

4) «Оның денесі май басқан терілі күшіктікіндей, бұл оған онша байқалмайды..., аяқтағы саусақтарының арасында – торсылдақтар, басында үйректің тұмсығы, құйрығы құндыздыкіндей... Ұрғашылары рептилиялар тәрізді жұмыртқалайды, бірақ жұмыртқадан жарып шыққан балаларын сүтпен асырайды». 19 ғасырда қай жануар туралы осылай жазылған? Жауапты атау септікте жазыңыз.

5) Қандай шартты сызықтарды Шаян мен Тауешкінің тропиктері деп атайды? Осы ендіктерде жыл сайын болатын қандай құбылыстарды бақылауға болады? б) Почему Антарктида – это единственный материк, у берегов которого не получила масштабного развития бризовая циркуляция атмосферы?

6) Неліктен Антарктида – бұл жағалауында атмосфераның бриздік айналымы ауқымды дамымаған материк?

7) Топографиялық карта аңызында көлденең сызықтар қиылысу биіктіктерінің бөлігі көрсетілмеген. 140 және 150 м белгілері бар да, олардың арасында 4 үзіліс жасалады. Жер бедерінің қиылысу биіктігі қандай?

Тест тапсырмалары
(әр дұрыс жауапқа 1 ұпай)

1. Географиялық ендік қай градуста өзгертінін анықтаңыз:

A. 0° бастап 90° дейін

B. 0° бастап 180° дейін

C. 0° бастап 360° дейін

- D. 90° және 270° аралығында
- E. 180° бастап 360° дейін

2. Халықаралық келісімге сәйкес Жердің беті шартты түрде меридиандармен 24 сағаттық белдеуге әрқайсысы ... бөлінді.

- A. 22°
- B. 45°
- C. 30°
- D. 15°
- E. 180°

3. Қай орыс саяхаттанушысы Сібір арқылы Тынық мұхитына өткен?

- A. Семен Дежнев
- B. Иван Москвитин
- C. Афанасий Никитин
- D. Ермак
- E. С.Тянь-Шанский

4. Атлант мұхитының экватордағы ұзындығы

- A. шамамен 1 мың км
- B. 6 мың км артық
- C. 10 мың км артық
- D. шамамен 500 км
- E. шамамен 200 км

5. Пайдалы қазбалары алуан әрі бай болып келетін Африканың тау жүйесін көрсетіңіз.

- A. Ахаггар
- B. Атлас
- C. Эфиоп таулы өлкесі
- D. Кап таулары
- E. Айдахар таулары

6. Қазақстанның қалдық көлі:

- A. Марқакөл
- B. Балқаш
- C. Ащыкөл
- D. Зайсан
- E. Қорғалжын

7. Тауда дамыған топырақтар:

- A. Қоңыр
- B. Тақырлар
- C. Қызыл
- D. Құмдар
- E. Сұр топырақтар

8. Қазақтың ұсақшоқысынан өтетін табиғат зонасы

- A. Тундра
- B. Дала
- C. Орман
- D. Орманды дала
- E. Тайга

9. Мемлекеттік шекара тәуелсіз мемлекеттердің шекараларын бөледі. Шекаралардың мынадай түрлері бар:
- A. геометриялық, географиялық және орографиялық
  - B. аумақтық, еркін
  - C. шектелген
  - D. халықаралық және ішкі
  - E. құрлықтық және су
10. Ауылшаруашылық машина жасау өнеркәсібінің ірі орталығы:
- A. Атырау
  - B. Қарағанды
  - C. Астана
  - D. Тараз
  - E. Шымкент
11. Энергетикалық және жерді суландыру мақсатында Қазақстанда келесі суқоймасы пайдаланылады:
- A. Үлбі және Шүлбі
  - B. Көксарай және Бөген
  - C. Шардара, Қапшағай
  - D. Бұқтырма және Өскемен
  - E. Жоғарғы-Хайруздық
12. Мыс-молибден кен орны мына қалаға жақын ашылған:
- A. Балқаш
  - B. Коунрад
  - C. Саяқ
  - D. Майқайың
  - E. Арқалық
13. Қазақстанның барлық тұрғындарының ішінен қартаю коэффициенті (Қк) пайызбен көрсетіледі. Қазақстанда қартаю коэффициенті 8%-ға тең. Қазақстанның халқы қандай санатқа жатқызылады?
- A. балғын
  - B. жас
  - C. ересек
  - D. кәрі
  - E. өте кәрі
14. АҚШ-та қала санатына халық саны ... адам елді-мекен жатқызылады:
- A. 200
  - B. 500
  - C. 1000
  - D. 2000
  - E. 2500
15. Орталық жерлердің үлгісін алғаш рет сипаттаған кім?
- A. Ф. Ауербах
  - B. Д. Ципф
  - C. В. Кристаллер
  - D. А. Вебер
  - E. И. Тюнен
16. Апартеид нені білдіреді?

- A. терісінің түсі әртүрлі адамдардың бір-бірінен бөлек тұруы
- B. өнімдер мен қызметтер импортының экспорттан асып түсуі
- C. елдің ЖІӨ-де ауыл шаруашылығының үлесінің азаюы
- D. жаңа жоғары технологиялық өндірістердің дамуы
- E. тиімді экономикалық-географиялық жағдай

17. Халықаралық нарықтың үштік секторына қай сала кірмейді?

- A. мұнай құбырларын қоса, химиялық
- B. құрылыс
- C. көлік
- D. туризм, демалыс және туризм индустриясы
- E. телекоммуникация және байланыс

18. Басқа мекемелердің салалық емес қызметтерін тарту қалай аталады?

- A. диверсификация
- B. франшиза
- C. аутсортинг
- D. кластерлеу
- E. автаркия

19. Еуропада халықтың ең жоғарғы тығыздығы тіркелді:

- A. Мальта
- B. Люксембург
- C. Сан-Марино
- D. Ватикан
- E. Монако

20. Мадырлар халқы қандай заманауи халықпен ұқсастырылады?

- A. түріктер
- B. сербтер
- C. венгрлер
- D. болгарлар
- E. хорваттар

21. Азия аумағы қазіргі уақытта геосаяси қатынаста ... аудандардан тұрады?

- A. 3
- B. 4
- C. 5
- D. 6
- E. 7

22. Орталық-азиялық аймақтағы қай мемлекетте халықтың тілі түрік тобының алтайлық тіл отбасына жатпайды?

- A. Өзбекстан
- B. Қазақстан
- C. Тәжікстан
- D. Түрікменстан
- E. Қырғызстан

23. Қай мемлекетке шошқаның дүниежүзілік 40% тиесілі?

- A. АҚШ
- B. Канада
- C. Бразилия
- D. Ресей

Е. Қытай

24. Қай ел теміржол ұзындығы бойынша алғашқы бестікке кірмейді?

- А. АҚШ
- В. Канада
- С. Қытай
- Д. Бразилия
- Е. Ресей

25. Филиппин астанасы Манила қай аралдарда орналасқан?

- А. Минданао
- В. Лусон
- С. Себу
- Д. Сулу
- Е. Самар

26. Сингапурдың ресми тілі?

- А. малай
- В. мандарин
- С. қытай
- Д. ағылшын
- Е. тамиль

27. Францияның ерекше әкімшілік-аумақтық бірлігі?

- А. Гвиана
- В. Гваделупа
- С. Мартиника
- Д. Корсика
- Е. Реюньон

28. Португалия Еуропаның қай аймағына жатады?

- А. Солтүстік Еуропа
- В. Батыс Еуропа
- С. Орталық Еуропа
- Д. Шығыс Еуропа
- Е. Оңтүстік Еуропа

29. 1990-шы жж. басында Югославия Социалистік Федеративті Республикасы құлады. Нәтижесінде келесі республикалардың тәуелсіздігі жарияланды:

- А. Чехия мен Словакия
- В. Венгрия, Австрия
- С. Румыния, Болгария
- Д. Македония, Словения, Хорватия
- Е. Албания, Сербия, Босния

30. 2000 ж. кейін пайда болған егемен ел:

- А. Эритрея
- В. Сент-Китс және Невис
- С. Гонконг (Сянган)
- Д. Макао (Аомынь)
- Е. Вануату

БАРЛЫҒЫ: 50 ҰПАЙ